

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име
Датум и место рођења

Ђорђевић, Александар, Александра
23.5.1981. Београд

Основне студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Звање
Година уписа
Година завршетка
Просечна оцена

Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Италијански језик и књижевност
Професор италијанског језика и књижевности
2000/2001
2007
8,11

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Звање
Година уписа
Година завршетка
Просечна оцена
Научна област
Наслов завршног рада

Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Италијанистика
Дипломирани филолог италијанског језика и књижевности- master
2008/2009
2010
9,33
Методика наставе страних језика
Мотивација студената Академије лепих уметности за учење италијанског језика

Докторске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Година уписа
Остварен број ЕСПБ бодова
Просечна оцена

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Филологија
2018
120
10

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске
дисертације
Име и презиме ментора,
звање
Број и датум добијања
сагласности за тему
докторске дисертације

*Родне улоге, културни стереотипи и утопија равноправности у прози Маргарет
Атвуд, Елене Феранте и Чимаманде Нгози Адичи: феминистичко читање*
Милена Каличанин, ванредни професор
НСВ број 8/18-01-007/21-021, 17.09. 2021.

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна
Број поглавља
Број слика (шема, графикона)
Број табела
Број прилога

345
Увод, три поглавља, закључак, библиографија, биографски подаци ауторке.
/
/
/

ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Ђорђевић, Александра. (2019). <i>Социјални аспекти слике света у 'Напуљској тетралогји' Елене Феранте</i>. Годишњак за српски језик и књижевност Филозофског факултета у Нишу, бр. 17, Филозофски факултет Ниш, стр. 33-45. ISSN 2334-6922</p> <p>Рад се бави <i>Напуљском тетралогјом</i> Елене Феранте тумачећи карактеристике напуљског друштва представљене у роману, смештајући их у одговарајући друштвени, историјски и културни контекст. Анализом социјалних аспеката, којима ауторка дочарава хронотоп, у раду се осветљава слика послератне Италије приказом Напуља и његових предграђа. Испитује се став Елене Феранте према насиљу као виду комуникације у окрутној атмосфери предграђа, а посебно према насиљу над женама као парадигми односа моћи и виду ограничавања жена. Приказом конфронтране употребе дијалекта и стандардног језика Феранте ствара метафору за низ других бинарних карактеристика послератне тоталитарне Италије у фази модернизације. Анализом културолошких, политичких, социјалних и лингвистичких апстрактних елемената даје се преглед специфичности и дубине наративних нивоа ове саге.</p>	M52
2	<p>Ђорђевић, Александра (2021). <i>'Слушкињина прича' Маргарет Атвуд као парадигма модерне феминистичке дистопије</i>. Language, Literature and Future. Alfa BK University, Belgrade, 147-163. ISBN 978-86-6461-056-8</p> <p>Феминистичке дистопије баве се улогом жене у утопијско-дистопијском свету и проблематизују концепт „државе благостања“ као инструмента за успостављање јавног патријархата, друштвене контроле и регулисања сексуалности. Роман <i>Слушкињина прича</i> Маргарет Атвуд анализира се у раду са намером да се читањем дистопијске визије ове списатељице мапирају основне тежње за класном, расном, а пре свега родном равноправношћу. Рад настоји да анализом <i>Слушкињине приче</i> разобличи механизме којима се жена карактерише као инфериорни <i>други</i>, разбијајући митове о женском идентитету и ролском карактеру наметнутих стереотипа о мајчинству, женском телу, сексуалности, језику као значајним аспектима друштвено-политичке реалности у светлу ктитичког тона који Маргарет Атвуд несумњиво предочава у овом култном роману.</p>	M33
3	<p>Ђорђевић, Александра. (2023). <i>Утицај индустријског бума у послератној Италији на еманципацију жена корз призму Напуљске тетралогје Елене Феранте</i>. Language, Literature and Industry. Alfa BK University, Belgrade, str. 133-145. ISBN 978-86-6461-061-2</p> <p><i>Напуљска тетралогја</i> Елене Феранте покрива период одрастања, школовања и сазревања протагонисткиња у периоду значајних, како економских, тако и политичких промена, као и немира у Италији. У раду се анализира литерарни манир Елене Феранте да историју и политику италијанског друштва не предочава експлицитно, већ да кроз искуства протагонисткиња даје увид у доминантну друштвену климу и реалност, како радничке, тако и буржоаске класе. С обзиром на чињеницу да постиндустријални преокрет карактерише феминизација рада, анализирају се проблеми са којима се суочавају жене радничке класе, као и мноштво друштвених дискриминаторних концепата чије ће осветливање довести до оснивања женских група и покретања снажног феминистичког таласа у Италији</p>	M33
4	<p>Ђорђевић, Александра. (2023). <i>Еволуција односа мајке и кћерке у феминизму другог таласа</i>. Годишњак за педагогију, бр.2. Филозофски факултет у Нишу, рад рецензиран, у припреми за штампу.</p>	M53

Са развојем феминистичких еманципаторских концепата, мајчинска фигура као симбол патријархалне структуре која се настоји превазићи, постаје предмет критике. Потрага за идентитетом значила је откривање женске стране, која је у патријархату била потчињена и којом се веома дуго манипулисало. Приступ у односу према мајци прошао је кроз многе промене, од одбијања мајке у касним шездесетим годинама, када је мајка поимана као део ауторитарног система, до мајке виђене као жртве репресије, како су је доживљавале феминисткиње седамдесетих година. Критичка анализа филозофских, митолошких, религиозних и психоаналитичких теорија које су повезале мајчинство са биологијом, природом и субмисијом довела је до промене поимања мајчинства, те оно почиње да се посматра као извор креативне инспирације.

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Потврђујемо да кандидаткиња мср Александра Ђорђевић испуњава све услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета у Нишу и Статутом Филозофског факултета у Нишу.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Приступ који се користио у истраживању је еклектичан и сагледава предмет из три различите, али повезане перспективе. Први део рада бави се анализом књижевног корпуса Елене Феранте, приступајући му кроз призму феминистичке критике, као и гинокритике. Синкретичким приступом анализирају се политички и поетички аспекти дела полазећи од претпоставке да се извесни еманципаторски ставови и дискурси могу читати из поетике романа као и из начина на који ауторка модификује одређене жанровске конвенције. Као други циљ анализе истиче се представљање односа који феминистичка и гинокритика имају у тумачењу дела ове књижевнице, али и идеја да се на овом корпусу покажу, како домети, тако и ограничења овог приступа. У делима Елене Феранте као изазовна тачка полазишта јавља се конструкција ауторског идентитета жене и њеног односа са другим женама. Хетерогеност женских ликова у *Напуљској тетралогји* представљена је кроз полифонију њихових гласова и, будући да у лепеци разрађених женских ликова има много еманципаторског, кроз њих се читају феминистички принципи политичке утопијске имагинације. Користећи поетику субверзивног потенцијала, ауторка тезе истиче чињеницу да Феранте експлицира леви феминизам другог, па и трећег таласа, те приказом живота женских ликова мапира основне тачке феминизма.

Други део рада даје преглед идеологије постколонијализма, критичара који су оставили највећи допринос у том домену и неких њихових увида значајних за деконструкцију колонијалног дискурса. Као контекст који је важан за анализу политичкоисторијских елемената у наративу Чимаманде Нгози Адичи, рад нуди кратак преглед колонијалне историје Африке, последица које је овај процес оставио на колонизоване земље афричког континента, а онда и осврт на проблематику вештачки створеног националног нигеријског идентитета. У роману *Пурпурни хибискус* политичке околности нису доминантни аспект наратива, међутим, роман показује последице хришћанске религије и њених репресивних механизма на колонизовано становништво готово сто година након почетка покрштавања. За анализу другог романа Адичи – *Пола жутог сунца*, ауторка тезе наглашава да је био неопходан увид у друштвеноисторијске околности које су довеле до великих етничких тензија у Нигерији након задобијања независности од Велике Британије, а кулминирале су грађанским ратом. У роману *Америка* Адичи је проблематизовала улогу расе у осећању инхерентне инфериорности у Америци, као и концепт мултикултуралности и хибридног дијаспоричног идентитета. Феминистичко читање ових романа представља дубљи слој анализе опуса ове књижевнице јер, премда Адичи није прва ауторка афричког порекла која је оснажила идеју женског лика као активног агенса у наративу, свакако је једна од најцењенијих ауторки на савременој афричкој литерарној сцени.

У трећем делу рада нуди се преглед основних обележја утопијског, а затим и дистопијског литерарног жанра, са фокусом на феминистичку дистопију као стилско-типолошку категорију која проблематизује концепт „државе благостања” као инструмента за успостављање јавног патријархата, друштвене контроле и регулисања сексуалности жена. Роман *Слушкињина прича* Маргарет Атвуд као парадигма овог жанра, анализира се у раду са намером да се читањем дистопијске визије ове ауторке мапирају основне тежње за класном, расном и родном равноправношћу. Деконструишући категорије „нормалног” и „девијантног”, роман настоји да укаже на инфериорну позицију жене у патријархалном друштву те ауторка тезе анализом овог романа приказује идеју родне равноправности у савременом добу као концепт који, премда имплементиран у легислативне и друштвене поре, ипак стоји на крхким

темељима.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Феранте, Адичи и Атвуд су књижевнице које потичу са различитих континената и пишу различитим стилем, на другачије теме и са другачијих друштвенополитичких становишта. Ипак, у њиховим наративима који су у раду тема анализе, бројни аспекти су заједнички. Осветљавање ових заједничких аспеката представљало је полазну основу истраживања. Рад показује да све три веома јасно руше предрасуде да жене не треба да пишу о политици, те да је женско писање пасивно проматрање у којем је активан само принцип такозваног приватног. Оне, на експлицитан или имплицитан начин, смело пишу о политичким околностима инкорпорирајући их у сам наратив. У тези се истиче да се ове ауторке баве питањем тела као примарном сфером мушке доминације над женама, насиљем оличеним у телу, али и перфидним механизмима који функционишу и само претњом насиљем. Још један важан аспект њихових опуса на који се рад осврће представља језик, као домен који је одувек сматран категоријом резервисаном за промишљање концепата недоступним женама. Све три књижевнице, на различите начине, осветљавају идеју жене као креативног агенса, и у свим анализираним романима постоји концепт метанаратива који демонстрира идеју ућутканог гласа који уме и има шта да исприча. На основу наведеног, закључујемо да је ауторка рукописом докторске дисертације у потпуности остварила постављене циљеве истраживања.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Докторска дисертација мср Александре Ђорђевић је студија на чији значај указује обим и релевантност истраживачке грађе, као и исцрпно критичко читање феминистичке теоријске мисли. Проблематизујући питање еманципације као платформе за изграђивање феминистичке свести, анализом опуса Феранте, Адичи и Атвуд, ауторка тезе разобличава механизме којима се жена карактерише као инфериорни *други*, разбија митове о женском идентитету и ропском карактеру наметнутих стереотипа о мајчинству, женском телу, сексуалности, класној и расној припадности као значајним аспектима друштвенополитичке реалности. Комплексно проблематизовање актуелних друштвених феномена родне, класне, социополитичке и културне дискриминације и стереотипизације указује на високе интерпретативне домете рукописа дисертације, као и на поузданост истраживачких и научних компетенција кандидаткиње. Обиман избор секундарне литературе додатно сведочи о високо постављеним критеријумима истраживања, о научној актуелности и релевантности предочених истраживачких резултата. С обзиром на чињеницу да ауторке чија су дела предмет интерпретације ове тезе потичу са три различита континента, теза показује да је идеја родне, класне и расне равноправности и даље у овом тренутку утопија.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Истраживање је реализовано на самосталан и оригиналан начин, обухвата научно поље недовољно истражено у области студија рода, те као такво представља значајан допринос савременој науци о књижевности како у српској академској заједници тако и шире.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу укупне позитивне оцене текста докторске дисертације *Родне улоге, културни стереотипи и утопија равноправности у прози Маргарет Атвуд, Елене Феранте и Чимаманде Нгози Адичи: феминистичко читање* комисија предлаже ННВ Филозофског факултета Универзитета у Нишу, као и Научно-стручном већу за друштвене и хуманистичке науке Универзитета у Нишу, да извештај о оцени урађене докторске дисертације прихвати, а кандидаткињи мср Александри Ђорђевић одобри јавну одбрану.

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовању Комисије	8/18-01-003/23-014	
Датум именовања Комисије	5. 7. 2023.	
Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис
1.	Весна Лопичић, редовни професор Англоамеричка књижевност и култура (Научна област)	председник Филозофски факултет Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен)
2.	Милена Каличанин, ванредни професор Англоамеричка књижевност и култура (Научна област)	ментор, члан Филозофски факултет Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен)
3.	Владислава Гордић Петковић, редовни професор Енглеска и америчка књижевност (Научна област)	члан Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду (Установа у којој је запослен)
4.	Љиљана Петровић, доцент Италијански језик (Научна област)	члан Факултет уметности Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен)
5.	Сања Игњатовић, доцент Англоамеричка књижевност и култура (Научна област)	члан Филозофски факултет Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен)

Датум и место:

Ниш и Нови Сад, јул 2023. год.